

ИНТЕРЕСЪТ КАТО ЕЛЕМЕНТ ОТ МОТИВАЦИОННИЯ КОМПЛЕКС НА ЛИЧНОСТТА

Доц.-д-р Йоанна Михайлова Недялкова

e-mail: retojonni@abv.bg

Катедра Психология

Варненски Свободен Университет „Черноризец Храбър“

Резюме: *Всеки мотив е част от афективно - когнитивната структура на личността. Според Изард многообразието от мотиви на човешката дейност се определя от многообразието на комбинациите, които образуват различните мисли и чувства на човека. В статията се представя емоцията интерес като част от мотивационния комплекс на личността.*

Ключови думи: *интерес, мотив, личност*

INTEREST AS AN ELEMENT OF THE MOTIVATIONAL COMPLEX OF THE PERSONALITY

Assoc.prof. Yoanna Nedyalkova, PhD

e-mail: retojonni@abv.bg

Department of Psychology

Varna Free University “Chernorizets Hrabar”

Abstract: *Each motive is part of the affective-cognitive structure of the personality. According to Izard to diversity of motives of human activity is determined by the variety of combinations that form thoughts and feelings of man.*

The article presents the emotion of interest as part of the motivational complex of the personality.

Key words: *interest, motive, personality*

Интересът по своята психологическа същност е стимул за активност на личността по отношение на определени области от обективната действителност. Той изразява отношението между субекта и обекта, включвайки начини за удовлетворяване на потребностите на индивида. От една страна интересът е емоционално-интелектуално състояние на личността, а от друга е устойчива нейна особеност. (Стаменкова, Н., 2005, с.199)

В зависимост от своя предмет интересите се различават по насоченост (материални и духовни), по сила и дълбочина, по обем и широта. (Стаменкова, Н., 2005, с.198-199)

Според Карол Изард взаимодействието между интерес и когнитивните процеси води или до развитие на конструктивните, интелектуалните, художествените, творческите форми на активност или до неконструктивно или психопатологично поведение – това в значителна степен зависи от ранния опит на индивида, от това какви преживявания е предизвикала емоцията интерес в ранно детство, а също и степента на социализация.

Подчертава се, че интересът се разглежда като съставен елемент (мотивационен) на процесите възприятие, внимание и познание. За да възприеме даден обект детето задържа вниманието си върху него за определено време. Налага се да възприема различни страни и характеристики на обекта и заедно с това то е длъжно да възприема обекта като цяло, в цялото му многообразие и единство от неговите съставлящи.

Заинтересовано от определени характеристики на обекта, детето задържа вниманието си дотогава, докато го възприеме и след това вниманието се премества към друга характеристика. Само благодарение на интереса то е способно да задържа вниманието си на един и същ обект в течение на продължителен промеждутък от време, необходим за възприятието на обекта в неговото многообразие и единство. Без такъв род фокусировка на интереса вниманието на детето ще се мести хаотично от един обект към друг. От тук следва, че интересът играе извънредно важна роля в когнитивното развитие и интелектуалната дейност на индивида. (Изард,К., 2017,с. 169-170)

Не е възможно, човек да се обучава или да се занимава с определена дейност без тя да предизвика у него интерес.

Методи за диагностика: Теста за диагностика на професионалните интереси е удобно средство за групово тестиране. Чрез интервюто и целенасочени въпроси може да се придобие информация за занимания в свободното време, предпочитана литература, други източници на информация, като интервюто се задълбочава върху въпроси свързани със заявените области на интерес.

Разработките на Сингер (1966, 1973) позволяват да се предположи, че на база интерес се образува мотивационната основа на творческата дейност.

Разнообразието на вродените индивидуални особености на многообразието на условията на живот на различните хора, взаимодействайки си пораждат разнообразие на когнитивните структури и ориентации, сформирани на основата на интереса. Един се интересува повече от предметите (предметна ориентация), друг от идеи (интелектуална

ориентация), трети от хората (социална ориентация). По този начин дейността и интересите на човека придобиват най-различни форми. При един и същи тип ориентация един човек се проявява като „мислител“, друг като „деятел“, а за трети е важно преживяването, а не мисленето. Формулираното от Адлер понятие „социален интерес“ може да се разглежда като вид на когнитивна ориентация, характеризираща интереса към хората и благополучието. Според него само хората с развито социално чувство имат право да решават проблемите стоящи пред човечеството.

В ежедневието се появяват моменти когато се откриват няколко възможности за приложение на интереса и в тези случаи възниква необходимост от неговата регулация или фокусиране. Изборът е удачен когато личността определи за себе си до колко изборът на интерес съответства на нейните ценности, способности и умения.

Мотивация за постижения

Като мотив за действие личността изразява потребността да се постигне определен стандарт за представяне. Успехът я мотивира по различен начин или преценяват се две неща: вероятността за успех и доколко този успех е ценен за нея. Хора с висока успеваемост обикновено отдават доброто си представяне на вътрешни фактори – способности, упоритост, воля, неуспеха си- на липсата на усилия.

Хората с ниска успеваемост определят неуспеха си като следствие от влиянието на външни фактори или на вътрешни фактори – отсъствие на конкретни способности.

Личности с висока мотивация за постигане на успех са амбициозни, поставят си високи цели и упорито преодоляват препятствия. При тях има висока мотивация за избягване на неуспех. Ниската мотивация за

постижения се изразява в избягване на волевото напрежение с прехвърляне резултатите на външни обстоятелства – съдба, късмет.

Този аспект на мотивация трябва да се има предвид при диагностика на мотивацията за избор на професия. Целесъобразно е да се използва въпросника – МП-4 „Мотивация за постижения“, адаптиран за българска популация, който е с висока степен на конструктивна валидност. В основата на въпросника авторите Ив. Паспаланов, Д.Щетински залагат концепцията, че потребността от постижения е обща стратегия на поведението на личността, изразяваща се в постигане на високи стандарти, последователност при постигане на цели, ориентация към интереси и поставяне на дългосрочни цели. (Стаменкова, Н., 2005)

Централния аспект на личността са съзнателните му намерения, надежди, стремежи и мечти. Тези цели мотивират зрялата личност и осигуряват ключ към разбиране на настоящото поведение. (Нешев, П, 2014, с.140)

Важно е да се отбележи, че колкото по-голям интерес се изпитва към някаква дейност или работа, толкова по-силен е стремежът тя да се извърши по-добре. Данните от изследвания, посветени на изучаване на мотивацията на човешката дейност, а също и данни от изследвания на личността показват, че успешността на човешката дейност се определя от три фактора: силата на мотивацията (стремеж към успех), наличие в ценностната система на човека ценностни постижения, а също усвояване на необходими навици и умения. (Изард,К., 2017,с.179)

Заклучение: Мотивацията е жизнено важна за социализацията на личността. Преследването на цел никога не престава и ако някаква цел или интерес трябва да се изостави, е необходимо намиране на нови. Според

Изард не е задължително човек да е художник или учен, за да се изпитва творчески подем - всяко дело колкото и незначително да се окаже, може да се разгледа в един по-общ контекст, който го прави по-значим и важен.

Литература:

1. Изард,К., Психология на емоциите, 2017
2. Нешев,П, Социалнопсихологическото познание, УИ ВСУ „Черноризец Храбър“, 2014
3. Стаменкова, Н., Професионална психодиагностика, УИ ВСУ „Черноризец Храбър“, 2005
4. Frieling, E., Psychologische arbeitsanalyse. Stuttgart, 1975